דרשוני כרך א — חוה, אדם ועץ הדעת

חוה, אדם ועץ הדעתרבקה לוביץ

'וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה־הוּא לָעֵינַיִם וְנֶחְמָד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל' (בראשית ג, ו)

מניין ששניים העומדים באותו מקום, אין האחד רואה מה שרואה חברו?

בבית מדרשה של ברוריה דייקו ואמרו, על האשה בגן עדן נאמר 'וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה־הוּא לָעֵינַיִם וְנֶחְמָד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל'' (בראשית ג, ו), ועל האיש לא נאמר ולא כלום. ואמרו שראתה האשה את העץ וראתה את הפרי, אך האיש לא ראה אלא את הפרי. ויש אומרות שגם את הפרי לא ראה. ואם כך למה אכל? שראה אדם הראשון במבט עיניה של האשה עשרה קבין של חוכמה ודעת ועל כן אכל.ומניין שעמד אדם הראשון באותו מקום שבו עמדה האשה, ומול אותו העץ ואותו הפרי? שנאמר 'וַתִּתֵּן גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל' (שם). מלמד שהיה עומד עמה במקומה.

בבית מדרשה של ברוריה נמנו וגמרו שדעה יתרה יש באשה והקדוש ברוך הוא לא ציווה לה ולא כלום. ובמה נחלקו? יש שאמרו שמתוך שהאל לא ציווה אותה בכלום נהייתה בה דעת; ויש שאמרו שמתוך שהייתה בה דעת לא ציווה אותה האל בכלום.

לדעת אותן שסברו שמתוך שהאל לא ציווה אותה בכלום נהייתה בה דעת, איש ואשה שווים נבראו ואין לזו יתר על פניו של זה, אלא שאדם הראשון, נגלה אליו הקדוש ברוך הוא והורה לו כיצד לנהוג בעולמו, ואילו לאשה לא הורה דבר. כיוון שכך, הוצרכה זו להתבונן בתוך עצמה, להביט בעולם, ולהבין דבר מתוך דבר. כיוון שהסתכלה האשה בעולם שמעה את הנחש, ראתה את הפרי וראתה את העץ, וראתה שהוא נחמד להשכיל.

לדעת אותן שסברו שמתוך שהייתה בה דעת לא ציווה אותה האל בכלום, ראה הקדוש ברוך הוא שבינתה של האשה יתרה משל האיש, ולפיכך את האדם הראשון ציווה שלא לאכול מן העץ ואילו לאשה לא אמר כלום. ושאלו חכמות – אם כן, מה ראתה זו לאכול מן העץ? וענו להן, שאשה זו בעלת אמונה הייתה, וראתה בעולמו של הקדוש ברוך הוא שהוא מלא כל טוב, וסברה שטוב יבוא לעולם אם תאכל מן העץ.

ומחמת שנתמלאה אשה ראשונה בחוכמה ובדעת, ביקשה להיניק את כל העולם כולו וליתן אף להם מכוחם של העץ והפרי, שנאמר 'וַתִּתֵּן גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל', 'גַּם' לרבות שאר העולם.

מדרש זה פורסם לראשונה בתוך: רבקה לוביץ, 'ותלך לדרוש – מדרש נשים יוצר', טובה כהן (עורכת), האשה ביהדות: סדרת דיונים, 11(תשס"ג), עמ' 9-10.

שבינתה של האשה יתרה משל האיש - בבלי, נדה מה, ע"ב.